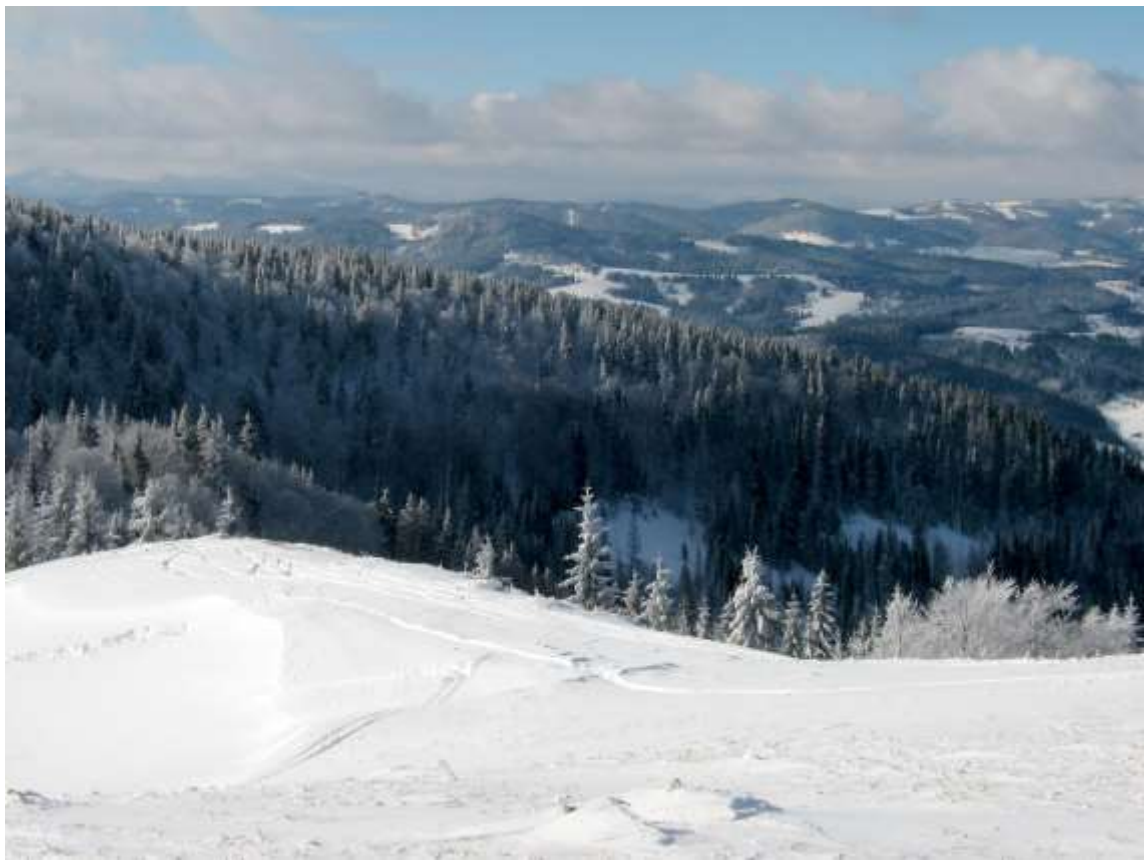

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(28 лютого - 1 березня 2023 р., м. Харків)**

**Харків
2023**

Розділ 2. Природнича географія та науки про Землю

В. О. Фесюк МЕТОДИКА ТА ПРАКТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВТРОФІКАЦІЇ ОЗЕР З ВИКОРИСТАННЯМ ДАНИХ ДЗЗ.....	157
С. В. Буднік ДИНАМІКА ПО ДОВЖИНІ ТА У ЧАСІ МУТНОСТІ ВОДИ У РІЧЦІ СЛУЧ.....	161
В. М. Петлін ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИРОДНИЧОЇ ГЕОГРАФІЇ ЯК ОСНОВА ВИОКРЕМЛЕННЯ ТУРИСТИЧНО-ГЕОГРАФІЧНИХ РЕСУРСІВ.....	168
Р.Ю.Шевченко КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ КАРТОГРАФІЧНОГО РЕСУРСУ ІНТЕРНЕТУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ (НАЦІОНАЛЬНОГО ГЕОПОРТАЛУ ПЗФ УКРАЇНИ).....	172
Н.С. Новотарська, О. В. Лазарєва ЕВОЛЮЦІЯ ГЕОДЕЗІЇ ЯК НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ.....	182
T. Basiuk, M. Yakovyshyna, A. Guzyuk DEVELOPMENT OF GEO-TOURISM ON THE EQUIPMENT AS A PREREQUISITE FOR THE CREATION OF GEOPARKS.....	187
А.С. Іващенко, О. В. Лазарєва РОЛЬ ГЕОДЕЗІЇ ЯК НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ.....	198
О. В. Непша, А. В. Дьячкова, Л. І. Дьячкова ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ҐРУНТІВ АГРОПІДПРИЄМСТВА «РОЗІВКА» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	201
В. В. Чаленко, Л.В. Недострелова СЕЗОННІ КОЛИВАННЯ КІЛЬКОСТІ ДНІВ З ТУМАНАМИ В ОДЕСІ.....	206
Т. С. Павловська, О. В. Пархомук, О. Є. Нікон ТРИВАЛІСТЬ І ЧАСОВІ РАМКИ КЛІМАТИЧНИХ СЕЗОНІВ НА МЕТЕОСТАНЦІЇ МАНЕВИЧІ (ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ).....	209
Т.А. Музика, Л.В. Недострелова ПРОСТОРОВИЙ РОЗПОДІЛ ВОЛОГОСТІ ПОВІТРЯ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	215
Т. Д. Прилуцька, П. І. Лоцман СПРИЙНЯТТЯ ЛАНДШАФТУ.....	219

УДК: 911

*Тетяна Дмитрівна Прилуцька,
студентка II-го курсу спеціальності*

014 Середня освіта. Географія

Павло Ігорович Лоцман,

кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри суспільно-економічних

дисциплін і географії історичного факультету,

Харківський національний педагогічний

університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків.

СПРИЙНЯТТЯ ЛАНДШАФТУ

На нашій Батьківщині є багато мальовничих куточків. Одне з них описав у своїй кіноповісті «Зачарована Десна» український письменник, кінорежисер, художник, класик світового кінематографа — Олександр Петрович Довженко. Його рідне село на Чернігівщині — Сосниця, — чудове місце України. Всьому світу відома краса природи наших мальовничих українських сіл, а особливими та по-своєму унікальними є села Чернігівщини.

Автор описав усі деталі прирічкового ландшафту Десни так, що за ним живописець може створити картину. Я вважаю, що цей художній опис ландшафту, це цілком грамотний опис з точки зору ландшафтознавства. Природа у кіноповісті відіграє майже провідну роль, вона нерозривно пов'язана з життям героїв твору. Її неповторна краса, з її рослинним і тваринним світом, природними кліматичними умовами навічно закарбувалася у кіноповісті та пам'яті читачів.

Десна — це ліва притока Дніпра, одна з найчистіших та найбільших рік України. Довжина складає 1130 км. [1] Навесні ця ріка розливається, затоплюючи луки та ліси, перетворюючи усі долини на озера, височини на острови. Над цією безмежністю води та зелені возвищуються ізрізані ярами, що поросли лісом уступи Деснянської тераси. [2, 3]

Художні засоби (персоніфікація, порівняння та інші) допомагають краще зрозуміти природу, вид, біорізноманіття, циклічну

динаміку ландшафту та інші аспекти його вивчення. Вони допомогли автору показати читачам усю чаруючу красу, прирічкового ландшафту Десни і її притоків, з усіма його особливостями. Тому, особливості ландшафту Чернігівщини заслуговують більш глибокого та детального аналізу (Рис. 1).

Неповторна краса природи проходить крізь увесь твір, її багатий світ: «...царство трав, річок і таємничих озер...» [4, с. 21]. Також опис городу, який «до того переповнювався рослинами, що десь серед літа вони вже не вміщалися в ньому.» [1, с. 1], а «У густому тютюні, квіти якого цвіли «поповими ризами», діти ходили, як у лісі...» [4, с. 11] — у цьому уривку Чернігівщина описується на субтопічному рівні просторового аналізу.

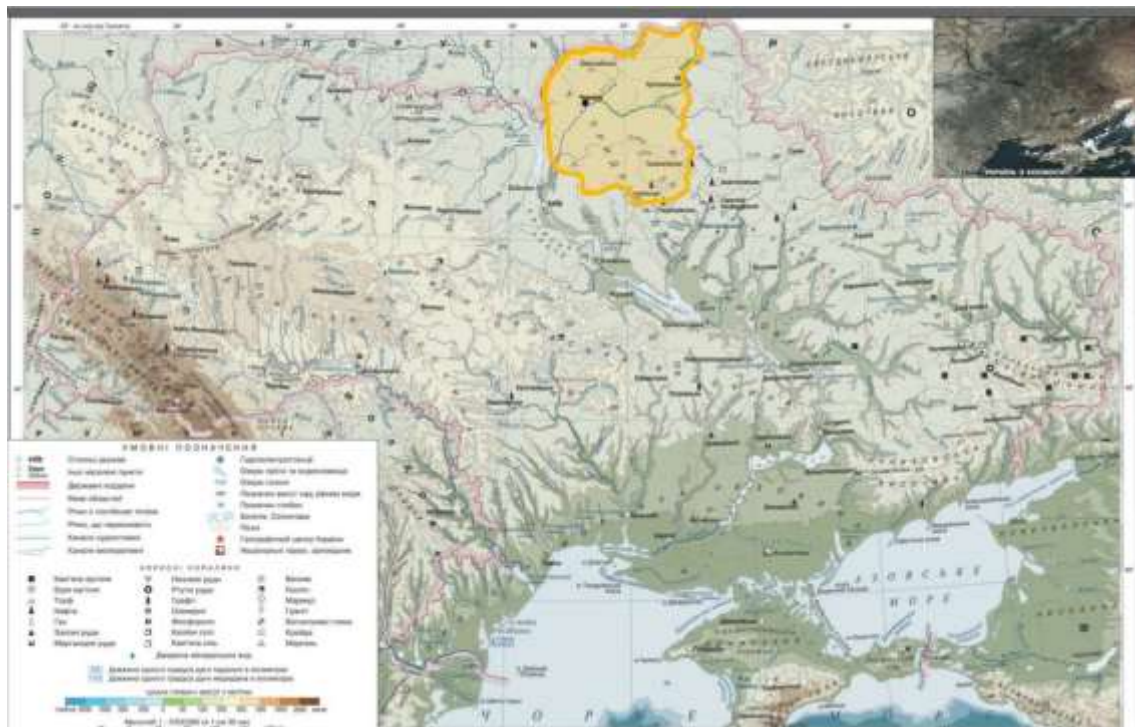

Рис. 1 Позначення Чернігівщини та Десни.

Також яскраво зображений у письменника тваринний світ Десни та її притоків: «...Любив пташиний щебет у саду і в полі. Ластівок любив у клуні, деркачів — у лузі. Любив плескіт води весняної. І жаб'яче ніжно-журливе кумкання в болоті, як спадала вода весняна.» [4, с. 10], «А на Десні краса! Лози, висип, кручі, ліс — все блищить і сяє на сонці...» [4, с. 22] — це опис прирічкового ландшафту на топічному та хоричному рівнях.

Рис.2. Прирічковий ландшафт Десни.

Ще письменник не оминув погодні та кліматичні особливості заплавної місцевості Чернігівщини : «Хмари по небу пливуть вибагливо й вільно і, пливучи в просторах голубих, вчиняють битви і змагання... Хмарний світ був переповнений велетнями і пророками» [4, с. 11] — це опис простору ландшафту в цілому, він виокремлює ландшафт Чернігівщини на хоричному рівні.

Навіть таке несприятливе явище як повінь Олександр Довженко вдало поєднав із сюжетом своєї кіноповісті: «Сходило сонце. Картина була незвичайна, неначе сон чи казка. Осяяний сонцем, перед нами розкрився зовсім новий світ. Нічого не можна було впізнати. Все було інше, все краще, могутніше, веселіше. Вода, хмари, плав — все плывло, все безупинно неслося

вперед, шуміло, блищало на сонці. Весна красна!..» [4, с. 17] — це опис плав та прирічкового ландшафту, він відповідає хоричному рівню.

В описах Десни чітко простежується поєднання людини й природи. «Дивлюся у воду — місяць у воді сміється. «Скинсья, рибо»,— думаю,— скидається риба. Гляну на небо: «Зірко, — покотися» — котиться. Пахнуть трави над водою. Я до трав: «Дайте голос, трави» — гукають перепілки» [4, с. 27] та «Жили ми в певній гармонії з силами природи, – зимою мерзли, літом смажились на сонці, восени місили грязь, а весною нас заливало водою, і хто цього не знає, не знає тієї радості і повноти життя.» [4, с 16].

Україна, наша Мати, яку можна порівняти з безцінним діамантом в оточенні земель інших країн. Діамантом, який передали нам пращури і який ми повинні залишити після себе наступним поколінням та зберегти і примножувати красу природи України.

Рис.3 Рідна моя Україна.

Література:

1. Географічна енциклопедія України : [у 3 т.] / редкол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. — К., 1989—1993. — 33 000 екз. — ISBN 5-88500-015-8.

2. Зуб Л.М., Карпова Г.О. Малі річки України: характеристика, сучасний стан, шляхи збереження. Режим доступу: http://urn.iatp.org.ua/ukr_rvrs/ukrrivers.htm.
3. Муромцева Ю. І. Методичні рекомендації до курсу "Рекреаційні ресурси світу" для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Географія всіх форм навчання / Ю. І. Муромцева, П. І. Лоцман, С. В. Некос ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. – 31 с.
4. Олександр Довженко «Зачарована Десна». <https://www.ukrlib.com.ua/books/printitzip.php?tid=866>.